

ВІДГУК
офіційного опонента – кандидата педагогічних наук
Полякової Ірини Вікторівни
про дисертацію Корольової Людмили Михайлівни
«Підготовка майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей
учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми зумовлена впровадженням Закону про освіту, нового Державного стандарту початкової школи, Концепції «Нова українська школа». У зв'язку з цим удосконалення системи освіти в умовах сьогодення висуває нові вимоги до професійної діяльності вчителів початкової ланки закладів освіти. Невідповідність результатів, які має школа сьогодні, вимогам суспільства до вміння особистості розв'язувати проблеми, знаходити нестандартні рішення актуалізує потребу в наукових дослідженнях розвитку креативності учнів сучасної школи. Орієнтація вітчизняної педагогіки на європейський простір вимагає суттєвої перебудови змісту підготовки майбутнього вчителя. З огляду на це виникають питання реформування професійної освіти фахівців початкової ланки, що потребують невідкладного розв'язання й одночасно термінового оновлення теоретико-методичних засад підготовки майбутніх учителів початкової школи, для яких одним із пріоритетних завдань є розвиток креативних здібностей кожної дитини.

Цілком очевидно, що провідним напрямом освітньої політики педагогічних закладів визнається мотивація майбутнього фахівця до постійного самовдосконалення, таким чином забезпечуючи власну конкурентоспроможність на ринку праці та підготовка вчителя нового покоління, який, реалізуючи положення творчо орієнтованої Концепції «Нова українська школа», зможе виховати школяра з креативними здібностями. З огляду на вищенаведене, дисертація Корольової Л. М. є, безумовно, актуальною.

У дисертаційному дослідженні здійснена спроба неупередженого осмислення тих процесів, завдяки яким здобувачка відкриває нові горизонти

наукових обґрунтувань необхідності підготовки майбутніх учителів початкових класів до розвитку креативних здібностей молодших школярів і які значно розширюють та поглиблюють розуміння природи креативності людини.

Заслугують на схвалення чіткість і вмотивованість наукового апарату. Усі наукознавчі складові (мета, завдання, об'єкт, предмет) сформульовано грамотно, коректно й узгоджено.

Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих здобувачем у дисертації, забезпечені професійним вирішенням низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації і достатнім масивом аналітичних даних (список використаних джерел складає 264 найменування), що наповнюють роботу творчими здобутками й концептуальними авторськими поясненнями; відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорта спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти; достатньою географією та великою кількістю напрямів апробації отриманих результатів на 14 науково-практичних конференціях, у тому числі 7 міжнародних.

Безперечно, такий підхід є вагомим здобутком, що значно актуалізує теоретичне і методологічне значення дисертаційної роботи.

Текст дисертації свідчить про те, що авторка добре розуміється на теорії та методології вивчення проблеми, яку досліджує. Наукові положення, висунуті в цій роботі, базуються на глибокому критичному аналізі як традиційних, так і новітніх наукових підходів до аналізу стану проблеми формування в майбутніх учителів готовності до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи.

Обґрунтованість і достовірність більшості наукових положень, висновків і пропозицій, що розроблені та відображені в дисертаційному

дослідженні, можна охарактеризувати як достатні, і в цілому вони не викликають сумніву, що підтверджується, зокрема, використанням нормативно-правової бази педагогічної освіти, документів, що регламентують початкову освіту і визначають характер її змін на найближчий період; науково-педагогічних проектів і концепцій; наукових праць учених, публікацій у періодичних виданнях.

Використання широкої теоретичної бази з питань підготовки майбутніх учителів дозволило Корольовій Л. М. ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення. Заслуговує на схвалення ретельне визначення термінологічного апарату дослідження. На основі проведеного аналізу науково-педагогічної літератури, власного досвіду роботи здобувач цілком доцільно виокремила поняття «креативність», «розвиток», «креативні здібності», «розвиток креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи», «підготовка», «готовність», «професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи», «готовність майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи».

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягають у тому, що вперше теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено структурно-функціональну модель підготовки майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи, відповідно до якої ця підготовка становить єдність мети, наукових підходів, принципів, дидактично взаємопов'язаних етапів, критеріїв, очікуваних результатів і змістовим ядром якої є сукупність окреслених організаційно-педагогічних умов; визначено й охарактеризовано сутність і структурні компоненти готовності майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи; теоретично обґрунтовано концептуальні засади педагогічного впливу на процес підготовки майбутніх учителів до розвитку

креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи.

Структура дисертації є логічною й адекватно відбиває траєкторію руху теоретичного й експериментального дослідження, відповідає меті й завданням роботи. Оцінюючи зміст рецензованої роботи, можна стверджувати, що одержані наукові результати є обґрунтованими. Досягненню поставленої мети сприяли логічно сформульовані й реалізовані завдання. Зміст поданої роботи послідовний і логічний, простежує проблему підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти. Кожний із розділів характеризується актуальністю та вагомим внеском у розвиток практики професійної освіти.

Погоджуємось із твердженням здобувача щодо обґрунтованих педагогічних умов, які впливають на ефективність підготовки майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи, серед них: формування мотиваційних установок майбутніх учителів початкової школи на домінанту креативної спрямованості в структурі професійної діяльності; організація процесу набуття майбутніми вчителями початкових класів знань, умінь і досвіду з розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності шляхом упровадження авторських модулів визначених дисциплін; оптимізація аудиторної та позааудиторної суб'єкт-суб'єктної навчальної взаємодії через створення розвивального середовища креативного характеру; стимулювання фахової самоідентифікації майбутніх учителів початкової освіти з опорою на кращий досвід успішних представників освітньої галузі.

У структурі підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності здобувачем виокремлено взаємопов'язані компоненти, а саме: мотиваційний, когнітивний, інструментальний і рефлексивний компоненти готовності майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей молодших школярів; методика визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів

до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи. Кожний із компонентів характеризується певним змістовим наповненням, що відповідає особливостям педагогічної діяльності майбутнього вчителя початкової школи.

У дисертації доведено, що усі етапи процесу підготовки майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи дидактично взаємопов'язані й отримують свою змістовну та функціональну визначеність лише у структурі цілісної системи.

Суттєвим здобутком Корольової Л. М. вважаємо розроблені та впроваджені з цією метою перспективні напрями підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів початкової школи, зокрема: навчальні проекти (креативно-пошукові, дослідницькі, прикладні, монопроекти, мультипроекти), ділові та рольові ігри, квести, синквейни, діаманти, технології контекстного, продуктивного навчання й розвитку креативного мислення, банк тренінгових програм; рекомендації з методики формування креативних здібностей у молодших школярів для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта», викладачів вищої школи та післядипломної педагогічної освіти.

Цінним є те, що теоретичні положення, практичні напрацювання та матеріали дисертації можуть бути використані під час підготовки підручників і навчальних посібників, розробленні навчальних курсів із розвитку творчого мислення та креативних здібностей майбутніх учителів; у практичній роботі викладачів закладів вищої освіти, у яких здійснюється підготовка бакалаврів спеціальності 013 «Початкова освіта».

Зміст автореферату та основні положення дисертації є ідентичними.

Однак у роботі Корольової Людмили Михайлівни є дискусійні моменти. Як і будь-яке дослідження, що має характер живого наукового пошуку, потребує уточнення щодо деяких позицій, пов'язаних із їхньою неоднозначністю, а саме:

1. У першому розділі дисертанткою досить повно висвітлено питання підготовки майбутніх учителів початкових класів до розвитку креативних здібностей, проте, вважаємо, що доцільно було б зосередити увагу на дослідженнях зазначеної проблеми зарубіжними науковцями.

2. У додатках бажано було б розмістити проекти та творчі роботи здобувачів вищої педагогічної освіти й надати рекомендації щодо їхньої підготовки та реалізації.

3. Порушуючи проблему впровадження концепції Нової української школи, робота значно б виграла, коли б здобувачка акцентувала увагу на сутності цього соціально-політичного проекту.

4. Дисертантка недостатньо критично проаналізувала сукупність недоліків, що гальмують упровадження креативних технологій навчання студентів. Це сприяло б поглибленню висновків щодо впровадження розробленої системи підготовки майбутніх учителів до розвитку креативних здібностей учнів у навчально-виховній діяльності початкової школи.

5. У роботі критерії та показники спрямовані, перш за все, на визначення здатності до креативної діяльності, фахової самоідентифікації, розкриття творчого потенціалу, особистісного і професійного креативного саморозвитку майбутнього вчителя. Не заперечуємо, що чинником формування креативності учнів виступає креативність учителя. Проте вважаємо, що було б доцільно відобразити інші новоутворення, які дозволять майбутнім учителям успішно формувати креативні здібності учнів початкової ланки.

Водночас висловлені недоліки не є принциповими для даного наукового дослідження і не впливають на його загальну позитивну оцінку.

За характером фактичного матеріалу, ступенем його кількісного і якісного аналізу, рівнями новизни і значущості результатів дослідження для педагогічної науки і практики, обґрунтованості висновків дисертація відповідає вимогам до кандидатських дисертацій, зокрема пунктам 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання

старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 1159 від 30 грудня 2015 року), а її автор – Корольова Людмила Михайлівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри української лінгвістики,
літератури та методики навчання,
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

І. В. Полякова

Підпис	<i>І. В. Полякова</i>
Засвідчую	<i>І. В. Полякова</i>
Начальник відділу кадрів	<i>І. В. Полякова</i>
«06»	<i>сер</i> 201 <i>8</i> рік